

17. Новий тлумачний словник української мови: В 4 т. / Укл. В. Яременко, О. Сліпушко. – К., 1998. – Т. II: Ж-ОБД.
18. Новий тлумачний словник української мови: В 4 т. / Укл. В. Яременко, О. Сліпушко. – К., 1998. – Т. III: ОБЕ-РОБ.
19. Бессонова А.В. Уголовно-правовая ответственность за злобное нарушение правил административного надзора: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук.– Свердловск, 1973.
20. Рісний М.Б. Дискусійні проблеми теорії правозастосувального розсуду // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: Матер. X регіон. наук.-практ. конференції “Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні”. – Львів, 2004.– С. 38-41.

Надійшла до редакції 05.02.2012

ПРИСЯЖНИК А.Й., кандидат юридичних наук
(Харківський національний
університет внутрішніх справ)

УДК 342.95 +351.74 (477)

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Уточнено адміністративно-правові засади державного контролю місцевих органів виконавчої влади. Запропоновано визначити цей вид контролю як комплексний, найбільш оперативний та об'ємний за предметом підвид державного контролю.

Ключові слова: державний контроль, місцеві органи виконавчої влади, адміністративно-правові засади.

Уточняются административно-правовые основы государственного контроля местных органов исполнительной власти. Предлагается определить этот вид контроля как комплексный, наиболее оперативный и объемный в отношении предмета подвид государственного контроля.

Ключевые слова: государственный контроль, местные органы исполнительной власти, административно-правовые основы.

The administrative and law bases of state control of local organs of executive power have been specified. The define of this type of control as complex, most operative and volume subspecies of state control has been suggested.

Keywords: state control, local organs of executive power, administrative and law bases.

Суть державного контролю як іманентної функції держави полягає у спостереженні та аналізі відповідності діяльності усіх суб'єктів суспільних відносин установленим державою вимогам, а також у певному коригуванні відхилень від цих вимог. Крім зовнішнього державного контролю, який здійснюють Верховна Рада України, Президент України, органи прокуратури та судової влади за діяльністю органів виконавчої влади, існує також і внутрішній контроль, який здійснюють відповідні органи виконавчої влади та їх посадові особи. Внутрішній контроль у межах своїх повноважень здійснюють практично всі органи виконавчої влади та їх посадові особи, оскільки функція контролю об'єктивно притаманна управлінській діяльності, є її невід'ємною частиною і може у найрізноманітніших формах здійснюватися у процесі управлінської діяльності. На відміну від контролю за діяльністю органів виконавчої влади, який здійснюють Верховна Рада України, Президент України, органи прокуратури та судової влади, безпосередній контроль органів виконавчої влади за своїм характером має внутрішню спрямованість і стосується передусім об'єктів сфери державного управління – самих органів виконавчої влади. Такий контроль відіграє важливу роль у зміцненні законності, виконавської дисципліни, підвищенні рівня організованості та порядку в сфері державного управління.

Окремі питання державного контролю тією чи іншою мірою досліджували у своїх роботах В.Б. Авер'янов, Л.К. Воронова, Ю.П. Битяк, А.С. Васильєв, І.П. Голосніченко, Є.В. Додін, С.В. Ківалов, Р.А. Калюжний, Л.В. Коваль, В.В. Копейчиков, Л.Т. Кривенко, Є.Б. Кубко, Н.Р. Малишева, О.М. Музичук, В.Ф. Опришко, М.П. Орзіх, І.М. Пахомов, П.М. Рабінович, А.О. Селіванов, М.Ф. Селівон, В.І. Семчик, В.Ф. Сіренко, О.Ф. Фріцький, В.В. Цветков,



В.М. Шаповал, Ю.С. Шемшученко, але системне дослідження проблем державного контролю у сфері місцевих органів виконавчої влади відсутнє, що й зумовлює актуальність роботи.

Мета роботи полягає в уточненні адміністративно-правових засад державного контролю місцевих органів виконавчої влади.

Новизна роботи полягає в тому, що вона постає одним із перших комплексних досліджень особливостей здійснення державного контролю місцевими державними адміністраціями; в ній обґрунтовано необхідність закріплення на законодавчому рівні контрольної функції місцевих органів виконавчої влади.

Конституція України [1] не дає чіткої ієрархічної структури виконавчої влади та обходить увагою функціональну діяльність центральних органів виконавчої влади. Тому при визначенні структури органів контролю в системі виконавчої влади слід виходити саме з принципу ієрархічної побудови її органів. Відповідно до Конституції України Кабінет Міністрів України є вищим органом виконавчої влади та спрямовує і координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади, тобто здійснює контроль за всіма ланками виконавчої влади. Державний контроль, який здійснюється місцевими органами виконавчої влади та територіальними органами міністерств, має значно менший обсяг, але він найбільш наближений до контрольованих об'єктів, а отже, і значення його досить вагоме.

У ході проведення контролю, який здійснюється місцевими органами виконавчої влади та територіальними органами міністерств, перевіряється дотримання вимог законодавства щодо забезпечення:

- реалізації єдиної державної політики у різних сферах;
- прав і свобод громадян;
- надання державних (управлінських) послуг органами виконавчої влади, їх посадовими особами;
- відповідності фактичної діяльності органів виконавчої влади визначеному законом обсягу їх повноважень;
- дотримання в діяльності зазначених органів вимог норм законодавства.

Основними засадами правової регламентації внутрішнього контролю є законодавчі акти, які визначають правовий статус органів виконавчої влади всіх рівнів: Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 7 жовтня 2010 р. [2], Закон України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17 березня 2011 р. [3], Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 9 квітня 1999 р. [4], в яких визначаються завдання контролю, обсяг і межі його здійснення. Важливо, щоб контроль отримав більш детальну регламентацію в положеннях про конкретні міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, їх територіальні органи та підприємства, установи, організації, що належать до сфери їх управління. Причому така регламентація не має обмежуватися лише визначенням необхідності здійснення контролю; у відповідних нормативно-правових актах має бути чітко прописаний механізм контролю, визначено його наслідки.

До числа місцевих органів виконавчої влади належать:

- місцеві державні адміністрації – місцеві органи виконавчої влади загальної компетенції;
- територіальні органи міністерств, інших центральних органів виконавчої влади – місцеві органи виконавчої влади спеціальної компетенції.

Відповідно до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» від 9 квітня 1999 р. виконавчу владу на місцевому територіальному рівні, тобто в областях, районах, Автономній Республіці Крим, у містах Києві та Севастополі, здійснюють обласні, районні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації, а також місцеві (територіальні) органи центральних органів виконавчої влади. Місцеві державні адміністрації є єдиноначальними органами виконавчої влади загальної компетенції. Відповідно до п. 10 ст. 106 Конституції України та ст. 8 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» голови місцевих адміністрацій призначаються на посаду за поданням Прем'єр-міністра і звільняються з посади Президентом України.

Місцева державна адміністрація є органом виконавчої влади на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, який виконує повноваження державної влади, делеговані йому виконавчі функції відповідних рад через створювані управління, відділи та інші структурні підрозділи й діє під керівництвом голови місцевої державної адміністрації. У здійсненні своїх повноважень голова місцевої державної адміністрації відповідальний перед главою держави і



Кабінетом Міністрів України. Районні державні адміністрації також підзвітні та підконтрольні обласним державним адміністраціям. Слід зазначити, що саме через місцеві державні адміністрації здійснюється принцип поєднання централізації і децентралізації у здійсненні державної влади, покладений в основу територіального устрою України. Такий підхід повною мірою відповідає змісту управління місцевими справами, якого дотримується більшість країн світу.

На території відповідних державних адміністрацій діють і місцеві (територіальні) органи міністерств та інших центральних органів виконавчої влади. Їх взаємодія з адміністраціями, а також органами виконавчої влади вищого рівня в період реформування цих органів набуває важливого значення, насамперед у питанні забезпечення чітких субординаційних зв'язків між ними [5, с. 169].

Місцеві державні адміністрації є єдиноначальними органами виконавчої влади загальної компетенції. Їх очолюють голови, які призначаються на посаду і звільняються з посади Президентом України за поданням Кабінету Міністрів України (ч. 4 ст. 118 Конституції України). Голови відповідальні перед Президентом України і Кабінетом Міністрів України, підзвітні і підконтрольні органам виконавчої влади вищого рівня (ч. 5 ст. 118 Конституції України).

Місцеві державні адміністрації є органами виконавчої влади на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, які виконують повноваження державної влади, делеговані їм виконавчі функції відповідних рад через створювані управління, відділи та інші структурні підрозділи й діють під керівництвом голови місцевої державної адміністрації. В управлінні місцевих державних адміністрацій перебувають об'єкти державної власності, передані їм в установленому законом порядку. Місцеві державні адміністрації здійснюють на відповідній території державний контроль. Місцеві державні адміністрації здійснюють повноваження, делеговані їм обласними і районними радами відповідно до Конституції України, в обсягах і межах, передбачених законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» [6].

До повноважень місцевих державних адміністрацій належить вирішення питань у сфері:

- забезпечення законності, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян;
- соціально-економічного розвитку відповідних територій;
- бюджету, фінансів та обліку;
- управління майном, приватизації, сприяння розвитку підприємництва та здійснення державної регуляторної політики;
- промисловості, сільського господарства, будівництва, транспорту і зв'язку;
- науки, освіти, культури, охорони здоров'я, фізкультури і спорту, сім'ї, жінок, молоді та неповнолітніх;
- використання землі, природних ресурсів, охорони довкілля;
- зовнішньоекономічної діяльності;
- оборонної роботи та мобілізаційної підготовки;
- соціального захисту, зайнятості населення, праці та заробітної плати тощо.

Кабінет Міністрів України в межах, визначених законами України, може передавати місцевим державним адміністраціям окремі повноваження органів виконавчої влади вищого рівня. Передача повноважень інших органів супроводжується передачею їм відповідних фінансових, матеріально-технічних та інших ресурсів, необхідних для здійснення цих повноважень [7]. Місцеві державні адміністрації здійснюють повноваження, делеговані їм обласними і районними радами відповідно до Конституції України, в обсягах і межах, передбачених законом України «Про місцеве самоврядування в Україні».

Місцеві державні адміністрації здійснюють на відповідній території державний контроль. Для реалізації своїх контрольних повноважень місцеві державні адміністрації мають право:

- проводити перевірки стану додержання Конституції України та законів України, інших актів законодавства органами місцевого самоврядування та їх посадовими особами, керівниками підприємств, установ, організацій, їх філіалів та відділень незалежно від форм власності й підпорядкування по напрямках, визначених в законі «Про місцеві державні адміністрації»;
- залучати вчених, спеціалістів, представників громадськості до проведення перевірок, підготовки та розгляду питань, що входять до компетенції місцевих державних адміністрацій;
- одержувати відповідну статистичну інформацію та інші дані від державних органів і органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, політичних партій, громадських і релігійних організацій, підприємств, установ та організацій, їх філіалів і відділень незалежно від



форм власності;

- давати згідно з чинним законодавством обов'язкові для виконання розпорядження керівникам підприємств, установ, організацій, їх філіалів та відділень незалежно від форм власності і громадянам з контрольних питань, порушувати питання про їх відповідальність у встановленому законом порядку;

- здійснювати інші функції та повноваження згідно з чинним законодавством.

Особливістю державного контролю місцевих органів виконавчої влади є те, що місцеві державні адміністрації в межах, визначених Конституцією і законами України, здійснюють на відповідних територіях державний контроль за:

- збереженням і раціональним використанням державного майна;
- станом фінансової дисципліни, обліку та звітності, виконанням державних контрактів і зобов'язань перед бюджетом, належним і своєчасним відшкодуванням шкоди, заподіяної державі;
- використанню та охороною земель, лісів, надр, води, атмосферного повітря, рослинного і тваринного світу та інших природних ресурсів;
- охороною пам'яток історії та культури, збереженням житлового фонду;
- додержанням виробниками продукції стандартів, технічних умов та інших вимог, пов'язаних з її якістю та сертифікацією;
- додержанням санітарних і ветеринарних правил, збиранням, утилізацією і захороненням промислових, побутових та інших відходів, додержанням правил благоустрою;
- додержанням правил торгівлі, побутового, транспортного, комунального обслуговування, законодавства про захист прав споживачів;
- додержанням законодавства з питань науки, мови, реклами, освіти, культури, охорони здоров'я, материнства та дитинства, сім'ї, молоді та неповнолітніх, соціального захисту населення, фізичної культури і спорту;
- охороною праці та своєчасною і не нижче визначеного державою мінімального розміру оплатою праці;
- додержанням громадського порядку, правил технічної експлуатації транспорту та дорожнього руху;
- додержанням законодавства про державну таємницю та інформацію;
- додержанням законодавства про Національний архівний фонд та архівні установи.

Згідно з Типовим регламентом місцевої державної адміністрації [8] контролю підлягають усі документи, в яких встановлено завдання, або які містять питання, що потребують вирішення.

Обов'язковому контролю підлягає виконання законів України, указів і розпоряджень Президента України, постанов і розпоряджень Кабінету Міністрів України, актів інших органів виконавчої влади вищого рівня, доручень Президента України та Кабінету Міністрів України, розпоряджень голови місцевої державної адміністрації, запитів і звернень народних депутатів України. Для здійснення контролю за виконанням актів законодавства, доручень Президента України і Кабінету Міністрів України, розпоряджень голови місцевої державної адміністрації у разі необхідності розробляється план контролю, у якому визначаються проміжні контрольні терміни стану виконання завдань; управління, відділи та інші структурні підрозділи місцевої державної адміністрації, які відповідають за організацію і контроль за виконанням окремих завдань; структурний підрозділ, який забезпечує координацію роботи з організації і контролю за виконанням у цілому.

Контроль за виконанням вимог актів законодавства, доручень Президента України і Кабінету Міністрів України, розпоряджень голови місцевої державної адміністрації здійснюється шляхом:

- аналізу та узагальнення у визначені терміни письмової інформації виконавців про стан виконання в цілому або окремих встановлених ними завдань;
- систематичного аналізу статистичних та оперативних даних, що характеризують стан їх виконання;
- періодичної комплексної або цільової перевірки організації та стану виконання завдань безпосередньо на місцях;
- розгляду роботи (заслуховування звіту) виконавців на засіданнях колегії, нарадах у го-



лови місцевої державної адміністрації або його заступників (відповідно до розподілу обов'язків) з виконання встановлених завдань.

Аналітичні та інформаційні матеріали про стан виконання встановлених завдань, підготовлені згідно з проміжними контрольними термінами, доповідаються голові місцевої державної адміністрації або його заступнику не пізніше ніж у десятиденний термін, визначений актом законодавства, дорученням Президента України, Кабінету Міністрів України, розпорядженням голови місцевої державної адміністрації або планом контролю.

Інформація (звіт) про стан виконання вимог законів України, указів, розпоряджень і доручень Президента України, постанов, розпоряджень і доручень Кабінету Міністрів України, актів інших органів виконавчої влади вищого рівня, що подається відповідно Президенту України, Кабінету Міністрів України, іншим органам виконавчої влади вищого рівня, підписується головою місцевої державної адміністрації. Зняття з контролю виконання вимог документів здійснюється на підставі письмового звіту керівника відповідного органу про їх виконання за письмовим дозволом голови місцевої державної адміністрації або його заступника.

Постановою Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2007 р. № 996 [9] затверджено рекомендаційний перелік управлінь, відділів та інших структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій. Слід звернути увагу, що одним із структурних підрозділів, що належить до апарату обласної державної адміністрації та районної державної адміністрації, є відділ (сектор) контролю.

Відповідно до Типового положення про структурний підрозділ із контролю апарату місцевої державної адміністрації, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2000 р. № 1290 [10], структурний підрозділ із контролю утворюється головою відповідної місцевої державної адміністрації з метою здійснення контролю за виконанням актів та доручень Президента України, Кабінету Міністрів України, актів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, розпоряджень і доручень голови місцевої державної адміністрації і реагування на запити та звернення народних депутатів України й депутатів місцевих рад.

Основними завданнями структурного підрозділу з контролю є:

- здійснення контролю за виконанням структурними підрозділами місцевих державних адміністрацій, територіальними органами центральних органів виконавчої влади в частині здійснення ними повноважень місцевих державних адміністрацій та органами місцевого самоврядування в частині здійснення ними делегованих повноважень органів виконавчої влади, актів та доручень Президента України, Кабінету Міністрів України, актів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, розпоряджень і доручень голови місцевої державної адміністрації та за станом роботи з реагування на запити і звернення народних депутатів України та депутатів місцевих рад, а також аналіз причин порушення строків виконання документів і внесення пропозицій щодо їх усунення;

- підготовка інформаційно-аналітичних та інших матеріалів із питань виконання документів та роботи з реагування на запити та звернення народних депутатів України та депутатів місцевих рад;

- інформування голови місцевої державної адміністрації про стан виконання документів та роботи з реагування на запити і звернення народних депутатів України та депутатів місцевих рад структурними підрозділами місцевих державних адміністрацій, територіальними органами центральних органів виконавчої влади та органами місцевого самоврядування;

- підготовка проектів розпоряджень і доручень голови місцевої державної адміністрації з питань, що належать до компетенції структурного підрозділу з контролю.

Структурний підрозділ з контролю відповідно до покладених на нього завдань виконує такі функції:

- веде в установленому порядку облік завдань, реалізація яких передбачена відповідними документами, та роботи з реагування на запити і звернення народних депутатів України та депутатів місцевих рад, контроль за якими покладено на підрозділ;

- перевіряє виконання документів структурними підрозділами місцевих державних адміністрацій, територіальними органами центральних органів виконавчої влади та органами місцевого самоврядування та реагування на запити і звернення народних депутатів України та депутатів місцевих рад;



- забезпечує контроль за своєчасним надходженням інформаційних та інших матеріалів від структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій, територіальних органів центральних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування про стан виконання документів та роботи з реагування на запити і звернення народних депутатів України та депутатів місцевих рад;

- готує і завчасно та систематично надає структурним підрозділам місцевої державної адміністрації та місцевим державним адміністраціям нижчого рівня, територіальним органам центральних органів виконавчої влади та органам місцевого самоврядування щотижневі письмові нагадування-попередження про закінчення строків виконання документів;

- готує інформаційно-аналітичні матеріали для голови, його заступників та керівника апарату відповідної місцевої державної адміністрації щодо виконання документів та реагування на запити і звернення народних депутатів України та депутатів місцевих рад;

- розробляє і вносить в установленому порядку пропозиції з питань удосконалення організації здійснення контролю за станом виконавської дисципліни;

- проводить випереджувальний моніторинг строків виконання документів та реагування на запити і звернення народних депутатів України, депутатів місцевих рад та своєчасно інформує голову місцевої державної адміністрації, його заступника, відповідно до розподілу обов'язків, керівника апарату місцевої державної адміністрації про неможливість їх додержання;

- вносить пропозиції про розгляд на засіданнях колегії відповідної місцевої державної адміністрації питань про стан виконання документів у структурних підрозділах місцевих державних адміністрацій, територіальних органах центральних органів виконавчої влади та в органах місцевого самоврядування;

- виконує інші функції, що випливають зі покладених на нього завдань.

Отже, можемо дійти висновку, що державний контроль як управлінська функція органів виконавчої влади України посідає важливе місце в їх діяльності. Він здійснюється на усіх рівнях і в усіх сферах державного управління. Ефективність його проведення тісно пов'язана з розвитком і діяльністю, структурною перебудовою системи органів виконавчої влади. Також можна зробити висновок, що управління, відділи та інші структурні підрозділи місцевих адміністрацій здійснюють управління в усіх пріоритетних галузях управління, несуть відповідальність за їх подальший розвиток. Завершуючи розгляд особливостей контролю місцевих органів виконавчої влади, пропонуємо визначити цей вид контролю як комплексний, найбільш оперативний та об'ємний за предметом підвид державного контролю, що здійснюється місцевими органами виконавчої влади та спрямований на перевірку дотримання (виконання) вимог законодавства з питань, що належать до їх компетенції.

Необхідно підкреслити, що контроль в органах виконавчої влади не повинен зводитися лише до перевірки виконання окремими органами виконавчої влади відповідних повноважень та функцій, а має враховувати і якість виконання, своєчасне виявлення проблем та забезпечувати концентрацію зусиль на коригування ситуації, застосування комплексних заходів щодо забезпечення виконання завдань. Зазначимо, що контроль у системі виконавчої влади має здійснюватися системно, з використанням усіх контрольних засобів, а результати його та висновки обов'язково мають надходити до вищого органу в порядку підпорядкованості. Спрямовуючи зусилля виконавчої влади на організацію управління суспільними справами, держава має звернути особливу увагу на забезпечення органами виконавчої влади надання громадянам необхідних управлінських послуг та забезпечення захисту їх прав і свобод.

Список використаної літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // ВВР. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 07.10.2010 р. № 2591-VI // ВВР. – 2011. – № 9. – Ст. 58.
3. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 р. № 3166-VI // ВВР. – 2011. – № 38. – Ст. 385.
4. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999 р. № 586-XIV // ВВР. – 2011. – № 20-21. – Ст. 190.
5. Адміністративне право України. Загальна частина. Академічний курс: Підруч. / За заг. ред. О.М. Бандурки. – Харків, 2011.
6. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР // ВВР. –



1997. – № 24. – Ст. 170.

7. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні: Указ Президента України від 22.07.1998 р. № 810/98 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 21. – Ст. 32.

8. Про затвердження Типового регламенту місцевої державної адміністрації: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.12.1999 р. № 2263 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=2263-99-%EF>.

9. Про затвердження рекомендаційних переліків управлінь, відділів та інших структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.2007 р. № 996 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-2007-%EF>.

10. Типове положення про структурний підрозділ із контролю апарату місцевої державної адміністрації: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2000 р. № 1290 (у ред. Постанови Кабінету Міністрів України від 16.09.2004 р. № 1208) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1290-2000-%EF>.

Надійшла до редакції 27.01.2012

БЕЛІНСЬКИЙ Ю.Є., здобувач
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 342.9

ПОНЯТТЯ «ЗБРОЯ» ТА ЙОГО НОРМАТИВНЕ ВИЗНАЧЕННЯ

Проаналізовано законодавчі положення та напрацювання вчених щодо поняття «зброя», виокремлено ознаки зброї, запропоновано авторську дефініцію зазначеного поняття.

Ключові слова: зброя, національне законодавство, дефініція.

Анализируются законодательные положения и наработки ученых относительно понятия «оружие», выделяются признаки оружия, предлагается авторская дефиниция указанного понятия.

Ключевые слова: оружие, национальное законодательство, дефиниция.

The legislative status and lifelength of scientists relative to the concept „weapon” have been analyzed. The weapon indications are marked out. The following definition of this concept has been proposed. The weapon is defined as objects that are structurally designed and technically worked for destruction of alive and different target.

Keywords: weapon, national legislation, definition.

Історично зброя виникла разом із людством. Спочатку вона допомагала людині добувати їжу, захищатися від нападів тварин. Потім людина стала застосовувати зброю для нападу на себе подібних і захисту від них же. Еволюція зброї почалася з дерев'яних палиць та списів. Пізніше з'явилися луки, які дозволяли стріляти загостреними стрілами. В епоху палеоліту з'явилися кинджали з каменю і кісті, наконечники списів почали робити з кременю та кісті. З освоєнням бронзи і заліза виникла можливість створення холодної зброї, що відрізнялася міцністю, довговічністю й ефективністю (мечі, залізні списи).

Справжня революція у збройовій справі відбулася у XII ст., коли був винайдений порох. Це послужило початком розвитку вогнепальної зброї, яка, на відміну від холодної, дозволяла вести бій на відстані і робити постріли точно в ціль. Перші згадування про успішне застосування ручної вогнепальної зброї належать до XIV ст. Спочатку така зброя являла собою звичайну металеву трубку, закриту з одного кінця й укріплену на дерев'яній ложі. Потім з'явилися пищали та аркебузи, оснащені дерев'яними прикладами для зручності прицілювання і гнотовими замками для здійснення пострілу. Пізніше були винайдені колесцовий і кремнієвий замки. Однак найвищого розвитку вогнепальна зброя одержала тільки в середині XIX ст. з винайденням патрона, що поєднував у собі металеву гільзу, кулю, пороховий заряд і капсуль-запальвач. Використання металевого патрона дозволило створити магазинну зброю з високою скорострільністю. Пізніше з'явилася вибухова зброя, а потім – комп'ютеризована, яка дозволяє вести бій без участі людей (наприклад, самонавідні ракети), що підвищує ступінь безпеки солдат, але в той же час здатна завдати нищівного удару по противнику.

